

Ungarns uddannelsessystem

Befolkning: 10.038 000
Grund- og lavere mellemskole: 10 år
elever grund- og lavere mellemskole: 886 000 (9 %)
elever højere mellemskole: 550 000 (5,5 %)
studerende videregående uddannelse: 421 000 (4,2 %)

Nedgangen i befolkningstallet startede i 1981 og er fortsat siden. Ved folketællingen i 2001, var befolkningen i Ungarn 10.2 mio, omkring en halv million mindre end tallet 20 år tidligere. I 2007 var befolkningstallet faldet til 10.1 mio. På grund af det ekstremt lave antal levendefødte i de seneste 5 år er antallet af de 0-4-årige mindre end i de næste aldersgrupper på fem år ad gangen op til gruppen 60-64 år .

Undervisningssproget er ungarsk, men en række etniske og nationale mindretal (f.eks tysk, rumænsk, slovensk, serbisk og kroatisk) har mindretals-uddannelsesinstitutioner med modersmål som første eller andet sprog. Antallet af romabørn i grundskoleundervisningen i 2008-2009 var 15%

Skolesystem i Ungarn

Systemets struktur giver mulighed for tidlig udvælgelse/selektering som i andre centraleuropæiske og ex-socialistiske lande. Den obligatoriske undervisning varer indtil 16 år men er i praksis indtil det fyldte 18.år . Deltagelses- og gennemførelses-procenten i ungdomsuddannelserne er meget høj (92 %)

Uddannelses-programmer

Førskoleundervisning er en vigtig del af skolesystemet for børn fra 3 til 7 år. Deltagelse i undervisning på dette niveau (*óvoda*) er valgfrit, undtagen for det sidste år (fra 5 års-alderen), som er obligatorisk.

Den gennemsnitlige længde af børns førskoleundervisning er 3,3 år, den højeste længde i Europa. Undervisningen omfatter grundlæggende færdigheder i social udvikling, præ-læsning, tegning, sang og skoleforberedelse.

Grundskole og lavere/højere mellemskole

Grundskole begynder når børnene når skolemodenhed. Det sker normalt i det år, hvor de fylder 6 års fødselsdag (eller 7 år hvis de er født efter den 31. maj). skolen kan vare i 4, 6 eller 8 år afhængigt af niveauet ved 4.klasses afslutning

Fagene i grundskolen omfatter litteratur, grammatik, matematik, musik, kunst, fysisk uddannelse, miljølære (fra 1. til 5. klasse), biologi (fra 6. klasse), geografi (fra 6. klasse), historie (fra 5. klasse), kunsthistorie, fysik (fra 6. klasse), kemi (fra 7. klasse), et eller to fremmedsprog (normalt engelsk, tysk eller fransk). Før 1990 var Russisk obligatorisk.

Ungdomsuddannelse varer normalt 4 år. I gymnasiet kan den også vare i 5, 6 eller 8 år alt efter **hvornår** eleven skiftede program i grundskolen.

Uddannelsessystemet har til opgave at fremme nytænkning og iværksætter - to store områder, der betragtes som meget vigtige for den fremtidige Ungarn, og som fuldstændig manglede i det socialistiske uddannelsessystem.

Ved afslutning af de gymnasiale programmer tager eleven en afgangsprøve (*Matura , érettségi*) som består af eksamener i fem fag: skriftlig eksamen i matematik, mundtlig og skriftlig eksamen i litteratur og grammatik, et fremmedsprog, historie, og skriftlig og / eller mundtlig eksamen i et fag valgt af eleven . Disse eksamener er adgangseksamen til universiteter og højere læreanstalter.

Nogle *gimnáziums* underviser intensivt i et fremmedsprog (12-14 timer om ugen) og IT (4 lektioner om ugen) i det første år. Dette kaldes *nyelvi előkészítő évfolyam*, "Sprogklasse", eller blot *nulladik évfolyam* ("0:e klasse").

Der findes tre former for ungdomsuddannelser:

- *Gimnázium* (ikke-erhvervsrettet, forbereder de studerende til de videregående uddannelser underviser på mindst 2 fremmedsprog)
- *Szakközépiskola* (erhvervsskole, men også forberedelse til videregående uddannelse)
- *Szakiskola* (erhvervsskole)

Følgende koder gælder for uddannelsesprogrammerne herunder

A = adgang til yderligere almen uddannelse,

B = adgang til yderligere erhvervsuddannelse,

C = adgang til arbejdsmarkedet.

Kategorierne er endvidere baseret på, i hvilket omfang programmet er specielt konstrueret til: G = generel, P = pre-EUD, V = erhvervsuddannelse.

- 1AG Grundskole primært niveau, klasse 1-4.
- 2AG General gymnasial klasse 5-8, og for nogle klasse 7-8 , **forbereder** til almen studentereksamen
- 2CV Erhvervsuddannelse, klasse 5-8 der **forbereder** til kvalifikationer beskrevet i det nationale EUD-register
- 2CP Special-erhvervsskole, klasse 5-8 Grundlæggende kvalifikationer og arbejdsmarkedsorienteret program for elever med særlige uddannelsesmæssige behov (mange romaer her)
- 3CG fagskole, klasse 9-10. **Generelle klasser** med erhvervsvejledning , forberedelse til de programmer der kræver 10 års almen uddannelse
- 3CV **lærlingeuddannelse** , klasse 9-11 i erhvervsskole (under omlægning)
- 3AG **almen gymnasieundervisning** klasse 9-12 forbereder eleverne til gymnasial eksamen
- 3AG **Erhvervsfagligt gymnasium**, klasse 9-12 forbereder eleverne til gymnasial eksamen
- 3BP **erhvervsfaglig deltidsuddannelse**, klasse 9-12 (13) forberedelse til afsluttende gymn eksamen
- 4CV Post-gymnasial erhvervsrettede programmer, adgangskrav er afsluttet gymnasial udd.

Der er skolepligt til det fyldte 18. år

Forsøg fra skoleåret 2010 med adgang ved fyldte 14.år til 10 udvalgte **veksel-erhvervsuddannelser** på kontrakt

13 regionale integrerede TISZK-erhvervsuddannelsescentre efter hollandsk ROC-model (*Regionale OpleidingsCentra*) som samarbejder med erhvervsmellemskolerne men som er for voksne ufaglærte og faglærte, kombi AMU/VUC

Virksomhederne betaler EUD-skat (som AER)

Stigende indflydelse for sociale parter (især på arbejdsgiversiden gennem handelskamre og industrikamre)

Det Nationale EUD-kvalifikationsregister har 21 sektorer med ca 400 jobprofiler og 2400 undervisningsmoduler

4 typer EUD-undervisere: 1) grundfag 2) EUD-teori 3) EUD praktik 4) virksomhedspraktik

Karrierevejledning i grund- og lavere mellemskole drives af regionale centre (som studievalg). UEA-orientering obligatorisk fra 9 skoleår. Arbejdsformidlingerne giver karrierevejledning til unge i højere mellemskole og til ufaglærte og faglærte ledige

Fra 14 år enten et gymnasium (gimnázium) eller erhvervsskole (szakközépiskola). Eleven kan forlade skolen i 16 år, de fleste fortsætter til fyldte 18 år. 17 % studerende går videre til polytekniks og universiteter.

I områder med væsentlige etniske minoriteter (kroater, serbere og romaer), er der tosproget undervisning. Dette er især i det sydlige Ungarn (nær kroatien og serbien) og i den nordøstlige region (med romaer koncentration).

I socialist-tiden var kirkens rolle i uddannelsessystemet ikke eksisterende. Efter 89 ændrede dette sig og i 1999 drev den katolske kirke 74 børnehaver, 177 grundskoler, 7 specialskoler, 15 erhvervsskoler, og 79 almene gymnasier. På det videregående niveau i 2000, var der 26 institutioner drevet af kirken, for det meste teologiske skoler

Romaer i Ungarn

Dronning Marie Therese forbød i 1700-tallet ordet sigøjner og indførte ordet nye bønder. 20 % nyfødte er romaer. 50 % ungarske børn kommer i mellemskole men kun 20 % romaer. Kun 1 % romaer får højere udd. Ofte bliver alm begavede romabørn sat i specialklasser. Selv i blandede skoler er der segregerede klasser

I 1992 var 7 % af romabørn i en roma-domineret skole, i 2008 var det 18 %. Dette skyldes gensidig mistro og til dels også på finansieringsmodellen der tilsigtet eller utilsigtet opmuntrer til segregering

For at møde roma-børn og unges behov bedre arbejder man nu hen mod åbne skoler, med bedre PR overfor roma-forældre, færre regler, mere praksisorienteret læring, modulbaseret produktionskole (med bl a danmark som model). Sideløbende efteruddannelse af lærere med nyeste pædagogiske metoder og antidiskrimination

Nogle regioner segregerer roma-børn og unge af økonomiske snarere end af pædagogiske grunde, på lovens grund og med roma-forældres samtykke men ikke fremmede for integrationen.

En anden løsning er at lade børn blive hjemmeundervist og så kun møde til eksamener. Skoler vælger ofte denne løsning for at opnå en mere "normal" rolig klasse.

(Lisco, 2002)	Roma	Ikke-roma
Fortsætter ikke efter skolepligt	15	3
Særlig EUD 10 år	9	3
EUD-mellemskole 10 år	56	37
EUD & Matura-eksamen 12 år	15	38
Matura eksamen 12 år	4	19

Undervisere af Roma-elever peger på følgende barrierer/forskelle:

Sprogæssigt handicap pga lille ordforråd, kulturelle forskelle, dårlige forhold for hjemmearbejde, dårlig hygiejne, lavere motivation for at lære pga lavere forventning hos forældre og forventede om ringere jobmuligheder, manglende respekt for skoledisciplin, tidlig seksuel modenhed, aggressivitet, stærk gruppesolidaritet